RECEIVED

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 159. Джерзі Сіти, Н. Дж., понеділок, 14-го липня 1941. No. 159. Jersey City, N. J., Monday, July 14, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НЕ БУЛО СТРІЛЯНИНИ ДО НІМЕЦЬКОЇ СУБМАРИНИ, ЛИШ КИНУТО БОМБУ — КАЖЕ НАКС

ВАШИНҐТОН. — Секретар маринарки полковник Накс категорично заперечив, начеб то американська фльота стріляла до німецьких кораблів на Атлантику, як це доносили ріжні неофіціяльні чинники. Зате один американський кружляк кинув був бомбу в одному місці на Атлантику, де підслухові апарати відкрили були якийсь підводний човен. Цю бомбу кинуто, як заявив секретар маринарки, на пострах.

Полковник Накс спрямував свої заперечення головно в сторону сенатора Ґвілера, що домагався спеціяльного доходження в справі фантастичних поголосок про зудари американської фльоти з німецькою на Атлантику.

ПРЕЗИДЕНТ ПОТВЕРДЖУЄ, ЩО АМЕРИКАНЦІ БУДУЮТЬ БАЗИ ДЛЯ АНГЛІЇ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт потвердив, що американські інжініри уживаючи американських матеріялів, будують бази для Англії в усіх частях світа. Він пояснив, що цю роботу роблять американці або виключно за англійські гроші, або виконують її згідно з американським т. зв. „ліс-ленд" законом. Тому то ці конструкції є в цілости леґальні й не нарушують в нічому американську невтральність.

Запитаний прямо про Ірляндію, де згідно з заявами англійського уряду американські техніки будують летунські бази, президент Рузвелт вдповів, що деб то американці не будували военні укріплення, це все робиться для англійського, а не американського уряду.

ДОДАТКОВІ СУМИ НА РОЗБУДОВУ МАРИНАРКИ.

ВАШИНҐТОН. — Стверджуючи, що програма національної оборони поступає вперед на всіх ділянках згідно з пляном, президент Рузвелт зажадав від Конґресу додаткових $2,323,000,000 готівкою, а $1,000,000,000 в контрактах для розбудови военної і торговельної маринарки.

ЗАСУДЖЕНО НІМЕЦЬКОГО ПРОПАҐАНДИСТА.

ВАШИНҐТОН. — Федеральний кружний суд узнав винним німецького пропаґандиста д-ра Фрідріха Ернста Авгаґена за це що він як представник німецького уряду в Америці, не зареєструвався в департаменті стейту згідно з законом про реєстрацію всіх чужинецьких пропаґандивних аґенцій. Йому грозить кара до двох літ тюрми та $1,000 гривни.

Д-р Авгаґен давав виклади в Колюмбійському університеті як рівнож по інших американських наукових інституціях. Він є знаний з того, що завзято обороняв політику Гітлера та його теперішню війну в Европі.

БУДУТЬ УЖИВАТИ СКОНФІСКОВАНІ КОРАБЛІ ДЕРЖАВ „ОСІ".

ВАШИНҐТОН. — Секретар скарбу Генрі Морґентав заявив, що уряд Злучених Держав Америки буде уживати до своїх власних цілей 16 сконфіскованих кораблів держав „осі".

Він сказав, що це будуть 15 італійських, а один німецький корабель, що на них знайдено саботаж зо сторони власної залоги. Здогадуються, що ці кораблі будуть ужиті до служби на Атлантику.

ПЕРУ В „ПРИНЦІПІ" ПРИНИМАЄ ПОСЕРЕДНИЦТВО.

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина). — Перуанський амбасадор повідомив міністра заграничних справ Арґентини Ґіназу, що Перу „в принціпі" принимає посередництво Злучених Держав Америки, Бразилії й Арґентини в справі граничного спору між Перу й Еквадором.

ПОЛК. — ДОНОВАН НА НОВОМУ ПОСТІ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт іменував полк. Донована головою новоствореної федеральної установи, яка має координувати всі розвідчі апарати Злучених Даржав Америки.

Були поголоски, що він мав бути піднесений до ранґи ґенерала, але цему мала спротивитися армія. Полк. Донаван та його пост не підлягатиме військовим статутам, а будуть мати цивільний характер.

ІРЛЯНДЦІ В НЮ ЙОРКУ ПРОТИ ПРОПОЗИЦІЇ ВИЛКОГО.

НЮ ЙОРК. — Ірляндсько-американська організація „Американські Приятелі Ірляндської Невтральности" на спеціяльних зборах, що відбулися в готелі Морей Гил, винесла резолюцію, яка оспорює пропозицію Вендела Вилкого, щоб Америка набула летунські бази в північній Ірляндії.

Якщоб вашингтонський уряд дійсно так поступив, то це означалоб зломання ірляндської невтральности й відомих чотирох „свобід", які недавно проголосив президент Рузвелт. Згадана організація поборює ці намагання Вилкого.

ІТАЛІЙЦІ ЗАМИКАЮТЬ КОНСУЛЯТ В НЮ ЙОРКУ

Італійські консулярні урядники, що мають приміщення в Ракефелер Сентер, почали приготовлятися до замкнення свого консуляту, згідно з розпорядженням президента Рузвелта про видалення всіх німецьких і італійських дипльоматично-консулярних службовців з Америки. Реченець кінчиться в наступний вівторок. Американський уряд подбав про дозвіл від англійських властей на вільний переїзд через англійську бльокаду до Лізбони, та приготовив власний корабель „Ди Вест Пойнт", який має завести около 450 німців і італійців до столиці Портуґалії. Звідтам згаданий корабель має забрати около 350 американських консулярних урядовців, що були видалені з Німеччини, Італії та інших країв, що тепер є під німецькою окупацією.

ЯПОНІЯ ЗАБИРАЄ КОНТРОЛЮ НАД ВСІМИ ФОНДАМИ

Японський уряд заявив, що він рішив перебрати контролю над всіми національними капіталами та фондами, які мають бути змобілізовані в інтересі держави. Це має бути перший крок японського уряду поставити фінанси держави на повну теталітарну й военну стопу.

НАЗИВАЄ АМЕРИКУ „АҐРЕСИВНОЮ"

Газета „Чілено" в Сантіяго (Чілі), написала, що окупація Ісляндії Америкою становить основну зміну в американській заграничній політиці. Газета пише, що „як акт аґресії проти певної европейської держави, окупація Ісляндії змінює традиційну теорію „Америка для американців", бо президент Рузвелт інтервенює в европейські справи, забираючи територію, яка все вважалася европейською".

СОВЄТИ ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО ВЕЛИКОГО БОЮ НА ЧОЛІ З САМИМ СТАЛІНОМ

Советські звідомлення стверджують, що німецький наступ зістав цілковито стриманий на цілому фронті, від Мурманська до Одеси. З того, що пише советська преса, виходилоб, що Совети мають велике довіря до оборонної „Лінії Сталіна", та що вона без порівнання сильніша і модерніша ніж французька Лінія Мажіно. Але так виглядає, що таки заноситься на щось поважнішого, бо збільшено добровільну евакуацію Москви, як теж переведено певні зміни в командних місцях. Начальним вождом є Сталін, як голова Верховної Военної Ради. Ось та Рада вислала тепер трьох своїх визначних членів на фронт, щоб обняли команду над найважнішими пунктами, де будуть, по всякій правдоподібности розвиватись наступні военні події. І так маршал К. Ворошилов обняв команду над округом Острова, себто над тою територією, де мабуть наступить рішальна боротьба, від якої залежатиме судьба таких важних советських центрів як Ленінґрад і Москва. Комісар народньої оборони, маршал С. Тимошенко, дістав команду над обороною головних шляхів, що ведуть до Москви — осередка СССР. Знову маршал С. Буденний дістав завдання боронити полудневої округи і Києва, як теж цілої України. Далі Совети готуються до оборони на Чорному морі, бо мають відомости, що німці стягають більші сили до Болгарії, щоб напасти ще і з боку моря.

НІМЦІ ДАЛІ ЗБУВАЮТЬ МОВЧАНКОЮ СХІДНІЙ ФРОНТ

Чужинецькі кореспонденти, що сидять у Берліні, мають вяжкий оріх до згризення, коли приходиться доносити їхнім газетам про военні події на сході, бо звідомлення начальної німецької команди нічого про це не пишуть. Є тільки свого роду „вияснення", чому припинена офензива проти СССР. Кажеться, що шляхи є цілковито завалені советськими повзами й іншим матеріялом, що треба це спершу очистити, щоб можна було продовжувати военні операції. Це відноситься головно до поля битви в районі Білосток-Мінськ. Далі пишеться в газетах, що німці забрали вже в полон до міліона советських вояків. Але нема нічого такого в офіційних звідомленнях, а навіть нема в них згадки про те, чи Мінськ є уже в німецьких руках. Також подається, що німці вже перейшли Дніпро.

ФРАНЦІЯ СИЛЬНО БОМБАРДОВАНА

Британська Повітряна Сила не перестає бомбардувати міста в Німеччині, а заразом береться за систематичне нищення пристаней у Франції. З того, що описують американські кореспонденти, виходить, що німецькі промилсові центри на заході Німеччини вже цілковито знищені. І таке саме є тепер з французькими пристанями.

„ВІЛЬНІ ФРАНЦУЗИ" ПЕРЕШКОДОЮ ЗАМИРЕННЯ

З того, що проголосив французький уряд у Віші в справі дальшої війни в Сирії, виходить, що найбільшою перешкодою в тому, що не прийшло до перемиря з Британією, було те, що уряд у Віші відмовився переговорювати з представниками армії „вільних французів", вважаючи їх за „зрадників". Ішло теж і про французьку фльоту, але це вже менше важне від справи відношення до „вільних французів". Ґен. Денц, начальний командант французьких військ у Сирії, дістав повновласть поступати далі так, як уважає за найвідповідніше. Він може цілковито здатись. Це, згідно з поглядами маршала Петена, буллоб чеснішим ніж переговори з ґен. де Ґолем, командантом „вільних французів".

ПОЛЮВАННЯ НА СКРИТИХ СТРІЛЬЦІВ. — Німецька світлина показує, як відділ німецьких вояків іде атакою на ліс, щоб очистити його зо скритих стрільців.

В АНГЛІЇ ПЕРЕКОНАНІ, ЩО НІМЕЧЧИНА ПОВЕДЕ НОВУ ВЕЛИКУ ОФЕНЗИВУ НА СХОДІ

ЛОНДОН. — Не зважаючи на те, що німці понесли величезні втрати в людях і военнім матеріялі в наступі на Совети і були змушені здержати свою „блискавичну війну", в Англії военні знавці тої думки, що німці спробують ще раз пробити „Лінію Сталіна" своїм давним способом, себто „бліцкріґом". І то так само, як пробивали Лінію Мажіно, під Седаном у Франції. Те саме готово наступити на советському фронті під Островом, де, як відомо, ведеться від довшого часу дуже завзята боротьба і куди Совети стягнули нові, величезні сили, бо самі добре знають, про що іде. Якби німці прірвали советську оборонну лінію під Островом, то, на думку британців, вони малиб доволі вільний шлях на Москву. Німці знають, що їм не прийдеться легко теж і з новим „бліцкріґом". Тому саме є свого роду „бойова передишка", яка потрібна німцям на те щоб зібрати більші військові сили, зокрема більше повзів. Та те саме роблять і Совети. З цього виходить, що, як думають в Лондоні, найближчі дні можуть бути рішальними щодо першої фази цеї війни.

І В ВІШІ СУМНІВАЮТЬСЯ!

ВІШІ. — Французькі военні знавці в Франції, що не є під Гітлером, є тої думки, що в дотеперішній війні Німеччини з СССР обидві сторони понесли майже рівні втрати, та що може дійти до того, що обидві будуть так вичерпані зо всіх засобів, що воякам прийдеться вирішувати вигру тільки при помочі штиків, як у давнину. Замітне, що й тут нема ніякої певности щодо того, чи німці виграють ту війну.

ПРИВИТАЮТЬ АМЕРИКАНЦІВ З ЕНТУЗІЯЗМОМ.

БЕЛФАСТ. — Якщоб американці хотіли прийти до Північної Ірляндії й її заняти для военних потреб у порозумінню з Британією, то це булоб для населення великою радістю. Американців приймалиб всюди цілком певно з великим ентузіязмом. Менш більш у такому тоні є оголошені заяви міністрів, як теж подібно пише преса Північної Ірляндії, що є під Британією. А пишуть це у звязку з тим, що виявилось, що в Північній Ірляндії працюють вже від довшого часу американські техніки і робітники, наняті британським урядом. Тих робітників усюди дуже радо бачать ще й тому, що вони багато закуповують, а в ресторанах дають щедрі напивки. У Лондоні урядово подають, що Британія заключила контракт з американською будівельною фірмою в справі „певних робіт", та що британці радо приймуть до таких робіт інших американських техніків чи робітників, якщо зголосяться.

КАРА СМЕРТИ ЗА ТАЙНІ РАДІЯ.

БЕРЛІН. — В Німеччині проголошено кару смерти на тих, що мають тайні радієві стації, чи слухають ворожих стацій.

КРЕМЛІН ВИРІШИТЬ ПРО ВІДНОСИНИ З ПОЛЬЩЕЮ.

ЛОНДОН. — Польський уряд на вигнанню віднісся, як відомо, до Москви в справі замирення і навязання нормальних відносин. В тому має посередничити американський амбасадор Вайнент. Та так є, що відповіди на те ще нема, та що все те вирішить остаточно сам Сталін. Польський уряд твердить, що в Казахстані має бути до 400,000 виселених поляків, а в Советах до 200,000 польських вояків і офіцирів, що попали в полон.

ПОЛЯКИ ХОРОБРО БОРЯТЬСЯ ПО СТОРОНІ БОЛЬШЕВИКІВ.

РИМ. — Таке подає Альфіо Руссо, італійський военний кореспондент. Пише, що польські вояки в советській армії таки належать до найхоробріших. Вони знають, що як попадуть в німецький полон, то будуть розстріляні, бо Німеччина не визнає їх як комбатантів.

НИЩАТЬ НІМЕЦЬКІ ЗАДИ.

СТОКГОЛЬМ. — Польські партизантські відділи, як і поляки взагалі, мають завдавати тилам наступаючої на Совети німецької армії великої шкоди. Таке пише шведська газета „Аллеганда", описуючи численні пожари, які видно як по днях так і ночах на всіх просторах тих земель, що були передше під Польщею, а потім були під Советами, а тепер опинились під німцями.

ПРИЙМАЮТЬ ПОЛЯКІВ АПАТИЧНО.

МОСКВА. — В Києві має бути тепер 7,000 польських біженців, що прибули тамтуди наслідком останніх военних подій. З розмови з біженцями виходить, що до них ніхто не відноситься ворожо, але так виглядає, що населення глядить на них з цілковитою байдужністю і з такою самою резиґнацією, якби приймали німецькі бомбовози...

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ІДУТЬ ОДНОЮ ПРОТИ-УКРАЇНСЬКОЮ ЛАВОЮ

Дуже цікаво заглянути тепер до московських ґазет. Особливо до тих, що редаґовані москалями для баламучення українських людей, як теж і до „кацапських", що видавані затуманеними яничарами, що не можуть добачити України навіть тоді, коли її вже видить увесь культурний світ і коли можна назвати навіть тут в Америці туманом таку людину, яка не знає, що це є Україна, де вона, які її змагання. Отже всі ті ґазети, без огляду на їхні напрямки, станули: за Росію за одну і неподільну, за один „русский" народ.

Так є, що сьогодня нема ніякої ріжниці між большевицькими часописами і кличами і тим, що пишеться в згаданих вище ґазетах. Чорносотенці й клерикали, білі й червоні, православні й московські евреї — всі станули одною лавою за „спільну батьківщину" — за Росію. І так є, що московський батюшка, чи митрополит, говорять тою самою мовою в Москві й Ню Йорку чи Сан Франсіско. Навіть еврейський скрипак, чи який там інший артист, що родився в Ленінґраді, а тут став американським громадянином, пише, що є за „свою родіну", за неподільну Росію. Московське православія іде в Америці сліпо за московським патріярхом Сергієм, що то при помочі Сталіна й большевицького уряду підбив уже під церковну владу Москви всіх православних, що були, чи є в СССР, і тут в Америці, використовують політичну конюнктуру, щоб закріпити православіє, а з ним і москвофільство, прикриваючи це потребою негайної й обовязкової оборони Росії перед Гітлером.

Не беремось нікого вчити патріотизму. Хто хоче, може собі любити Росію. Та не про те нам іде. А про те, що з тою кампанією за Росію є получена голосна, а ще більше тиха і закрита пропаґанда, звернена проти України і самого українського народу, що не хоче довше терпіти гнету, неволі й визиску Москви. Бо яке право має той, що навіть не родився на українській землі, а тільки в Московщині, розпоряджатись долею 45 міліонів українців? Яким правом може хтось клеймити у вільній і демократичній Америці такий український рух, що хоче скинути з 45 міліонів українських людей московське насильство та хоче, щоб в Україні знову була та Українська Народня Республика, що повстала була на руїнах царату? Чи такі змагання мають щось спільного з перемогою Гітлера в Европі? Ні. Вони тільки проповідують перемогу правди, справедливости, демократії. Вони тільки кажуть, що не буде „нового порядку" в Европі коли там існуватиме надалі така тюрма народів як Росія. Бо Росії не треба навіть у тому випадку, коли Европа переміниться на федерацію самостійних держав, а дотого властиво іде. Так є, що оборонцям Росії не іде про якусь европейську федерацію чи перемогу Британії над Гітлером. Їм тільки іде про захування цілости Росії. І якщо тільки Гітлер їм таку цілість приобіцяє, вони цілком певно знову станнуть при ньому. Зате нам іде про знищення системи ґвалту і насильства чорних чи червоних тираній в Европі. А це може настати тільки тоді, як Росія як штучний витвір, розвалиться, щоб дати місце для вільного віддиху усім поневоленим нею народам.

Клявдія Олесницька.

НАЙБІЛЬША ЦІННІСТЬ — У РУКАХ ЖІНКИ

Скінчився ворожий налет. З підземних нор — протилетунських схоронищ — висуваються залякані, струджені, задурманені гнилими визявами підземелля мешканці осади. Пересичений згарищами та курявою розвалених будинків воздух дріжить від нервозних накликувань, голосіння, прокльонів. Затискаються пястуки на вид знищеного дорібку, праці — кривавиться серце, розграється жахлива драма, як починають долітати вістки, що не стало когось з рідні, друзів, сусідів.

Це фраґмент видовища, десь, у якомусь місці воєнних ділань. Мало-що не кожної хвилі стає хтось бездомним, розгубилися чиїсь діти, хтось тратить життя, калічіє, божеволіє. Холодні підсумки трупів, поміри луни, що несеться з палених осель — це є все, що долітає до нас з траґедії в імя кращого, чи більш справедливого завтра. Стає щораз менше місця на описи людського терпіння... Важніші субмарини, літаки, кольони танків, дипльоматичні хитрування чи атаки узброєних по зуби ворогів, бо від цього залежить завтрішний світ...

Але кожного ранку, десь там, далеко, на землях, що понад ними гониться воєнний буревій, втворяють очі діти і впоминаються за сніданком. Кожного вечора клеяться до сну їхні оченята і байдуже їм, чи під голим небом, між румовищем, чи у вогкім кутку схоронища, підложить мама рамя під їх струджені голівки.

А вона — жде на хвилю, коли прочиститься від пекольних машин небо, вигребує зпід розвалених стін горщик, розкладає вогонь, почепить шнурок на розлупані вугли хати, чи підсмалену деревину та розвішає на нім випрані діточі сорочини. Починає ґаздувати.

Ось таких образків подибуємо безліч в ілюстрованих додатках, чи ґазетних дописах з місця воєнних подій. Чи це жінка промислової Анґлії, рільничої Югославії, засніженої Фінляндії чи вигрітої сонцем Греції — у кожної однаково розвинене почуття дійсности та відповідальности за звичайні, приземні справи. За речі малі, безвартісні, коли міряти їх величиною вчинків і жертв, що їм на імя воєнні успіхи. Але такі, що залежить від них щось більше, як це, щоб знищити ворога, здобути землі, скинути ярмо, чи накинути панування. Залежить від них це, чи буде кому ці здобутки передати — чи буде кому переказати ідеї, заплачені високою ціною життя та страждання міліонів.

Коли Дороті Томпсон вернула з поїздки до Франції весною 1940 р. — саме на переддодні війни Франції з Німеччиною — засипували її американські жінки питаннями про це, над чим радити тепер жіночим клюбам, куди спрямувати працю жіночих гуртків. Чи не є це доказом несуспільного наставлення, незрозуміння поваги хвилі, привязання до маловажних справ, коли вони уладжують лекції на домашні теми і займаються чотирома стінами своєї хати тоді, як хитається в основах світ?

„Війни і революції", казала вона їм у відповідь, — „прийдуть і минуться, будуть мінятися світові сили", діставатимуть владу чи тратити її одиниці чи кляси. Але все будуть діти, яких треба буде зодягати та годувати, квіти, що їх треба буде виполоти та підляти".

Це жінкам припала у світі роля берегти цього, чого вартість для життя постійна і не зникає з приходом нової цивілізації, чи вибором тої чи іншої політичної влади. Ці загорілі спосеред нас жінок, що ще вчора нарікали на недостачу рівних прав з мущинами, чи суспільне приниження, що плине з відсунення жінки від обовязку служби для держави зі зброєю в руках, переконалися на прикладах сьогоднішньої війни, що не заморити голодом дитину у бомбардованім місті, чи запевнити її у цих обставинах необхідну для життя та здоровля скількість чистоти — стає неменшим геройством, як скакати з парашуту на ворожу землю.

Коли нація переживає лихоліття, кожна характерна одиниця зпосеред неї ставить себе перед обовязком здобутися на якесь незвичайне зусилля, зробити щось таке, що є направду вартісне, велике, що помоглоб загальній справі. Загострюється у такі хвилини почуття національної спільноти, маліють простори, зникають кождому і невидимі вузли звязують людей кріпко через моря і континенти бажанням допомогти нещасній країні, безборонним братам і сестрам.

Але видається нам у таку хвилину, що не має значіння, а то й негідне нас те все, що не є криком, від якогоб зрушився світ, чи здрігнулосяб сумління цих, що заважують на його вигляді. Винуємо себе, коли воно нам не вдається. Попадаємо в зневіру, як не втворяються перед нами двері до цього, чому на імя звязки, впливи, велика політика, дипльоматія.

І ми жінки не від цього. Живемо у державі, де до жіночого голосу прислухуються таксамо вважливо, як до чоловічого. Можемо багато зробити. Але не забуваймо, що коли ми заслабі для цього, щоб упорядкувати після наших бажань світ — ми все маємо місце, на якому зможемо витиснути тривале пятно наших бажань, стремлінь, ідеалів. А якщо не від наших сил це залежить, щоб будувати Україну на карті Европи — будуймо її в чотирьох стінах нашої хати. Створім з неї малий світ, в якому бажання допомогти поневоленій країні батьків наших, буде таксамо живим і важним як обовязок служити американській вітчині.

Буденні справи дрібні обовязки стають маловартісними не самі собою, але тому, що ми не надаємо їм змісту. Цілими століттями у нашім народі одиноким засобом національної пропаґанди була пісня, виспівана жіночими устами біля кужелі, чи за серпом. Не ломім рук, що нас не кличуть на конференції, чи не дають нагоди промовляти до міліонів. З цього місця, де стояти є нашим обовязком, і цими засобами, що ми ними розпоряджаємо, можемо створити цінности, що перетривають усяке лихоліття.

Війна і Наука та Техніка

Британський вчений, сер Лоренс Бреґ, що відомий зо своїх воєнних винаходів з часів першої світової війни, є того погляду, що вчені мусять віддіграти велику ролю як підчас цеї війни, так і по війні, щоб можна було завести в світі кращий порядок. Дехто, каже сер Лоренс, називає цю війну „війною, спричиненою наукою", при чому мається на думці найновіші воєнні винаходи ще страшніші від усього, що досі було відоме. Та на ділі, каже далі сер Лоренс, це є „війна техніків", бо це вони застосовують науку до практичного вжитку.

Але так є, що це вчені переводять ті численні хемічні досліди, щоб дістати трійливий ґаз. І вони тепер працюють над новими винаходами, щоб не дати себе випередити. Себто вчені одної держави конкурують з вченими другої держави, що є у війні з першою.

Сер Лоренс пояснює теж „нові, тайні зброї", про які час від часу доносять ґазети. Він каже, що для вчених вони не є ніякими „тайнами" і ніякими новими помислами. Це тільки „триюмфи" фабрик, що ждуть на замовлення. З ними дійсні вчені не мають нічого спільного. Їх тільки „втягнуто" до війни.

Сер Лоренс є тої думки, що американська півкуля є тепер властивим полем для дальших наукових дослідів, особливо воєнних, бо відносини в Европі такі, що навіть в Анґлії такі досліди майже неможливі.

Далі говорить сер Лоренс і про активну участь учених у війні. Каже, що вчені будуть мусіти статися „добрими бизнесменами як теж і піонірами, що будуть посувати вперед фронти знання".

Учених треба буде забрати з лябораторій і поставити в діяльну стичність з узброєними відділами війська, щоб вони могли там виконати свою роботу. Ставляться домагання, щоб дати дозвіл університетським вченим побачити таємну діяльність армії, фльоти і повітряної сили. Це стало початком системи співпраці з наукою в Анґлії. Вчені стоять тепер в Анґлії на чолі великих фабрик. Перепис британських учених виказав, що коло 12,000 вчених працює у багатьох ділянках, звязаних з війною.

Пороблено кроки, щоб усіх таких людей повміщувати на активних становищах.

Велике поле для науки отвирається у ділянці електричного заосмотрення й дуже багато вчених там працює. Зроблено великий поступ у ділянці радія, яке тепер стало очима й вухами модерної армії.

Хеміки мають обширне поле до ділання в злуці з експльодуючими матеріялами, а інжиніри роблять велику роботу над охороною розвитку ріжних будов.

Інші працюють для розвязки медичних проблем, а ще інші для консервування поживи.

МИ Є З РОСІЙСЬКИМ НАРОДОМ, КАЖЕ РУЗВЕЛТ

МОСКВА. — Совети оголосили телеґраму през. Рузвелта, в якій він дякував М. Каленінови, президентови Верховного Совета, за привіт, надісланий з нагоди свята „Форт оф Джулай". През. Рузвелт згадав при тому за геройську боротьбу російського народу та побажав йому перемоги.

ПРОВІНЦІОНАЛЬНИЙ ЗЇЗД УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ОБЄДНАННЯ В ТОРОНТО

В пятницю, дня 26. червня б. р., почався зїзд УНО, а в неділю, 28. червня, закінчився. На зїзді були присутні численні делеґати від усіх онтерійських філій УНО, а навіть були гості з далекого Виннипеґу. Почесним гостем сьогорічного зїзду був проф. Ол. Кошиць.

Програма зїзду була ріжнородна: складалася із чотирьох головних частин — 1. орґанізаційні наради, 2. концерти, 3. пікнік, 4. бенкет в честь проф. д-ра Ол. Кошиця.

Зїздом проводив д-р І. Василенко зі Судбур, а секретарював Л. Вовк. Підчас зїзду було виголошено багато промов в мовах українській і анґлійській. В числі анґлійських промовців видніли такі імена, як д-ра Ф. Конбоя, мейора міста Торонта, А. Ровбака, посла до домініяльного парляменту, алд. Е. Богарта та проф. Ватсона Кірконелла. На спеціяльну увагу заслуговує промова проф. Кірконелла. „Україна має дуже малі вигляди, — твердив професор, — визволитися чи то з неволі Москви чи з неволі Берліна. Події останніх 8 днів поставили українців в Північній Америці в незвичайно трудне положення. Одначе український нарід тут не розгубився, розуміючи, що остаточне визволення України залежне від британської перемоги. Українці в Канаді завсіди стоятимуть на першому місці що до своєї вірности й льояльности цій країні".

Між українськими промовами заслуговують на окрему увагу промови ґен. В. Сікевича і посла А. Глинки, який закінчив свою високопатріотичну промову отсими словами: „Ми віримо, що в найближчій будучности побачимо, як маятимуть прапори британський та український на вільних землях".

Зїзд закінчено ухваленням резолюцій, в яких пятнується німецький похід на українські землі та висловлюється надію, що визволення України нерозривно сполучене з перемогою Британії та її союзників. — („Канад. Фармер").

Стейт Мінесота, де вмирає 34.5 немовлят на кожних 1,000 в їхнім першім році життя, має найменший відсоток смертности немовлят у Злучених Державах.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ.

ПЕРЕД ЗРИВОМ

Історична повість.

(2)

— Та не такі, як в патрів. Я хочу, щоб ти чогось більше навчився, як те, чого в наших київських школах вчать. Тільки бережися...

І старий Хмельницький поїхав у Чигирин, а Богдан остав сам, між чужими людьми.

— — — — — —

Михайло Хмельницький походив із старого українського, шляхоцького роду. Зразу служив при надворних козаках Станислава Жулкевського, опісля вернувся на Україну та став служити в реєстрових козаках, де став сотником. З реєстровими козаками ходив на приказ польських гетьманів у походи. Служив під гетьманом Жулкевським і гетьманом Конецпольським. За вірну службу був в нього у великих ласках. Гетьман Конецпольський дав за його заслуги у вічну власність йому і його потомкам урочище Суботів біля Чигирина, де він служив сотником. Був це пустар і треба було добре напрацюватися біля нього, щоб мати з нього яку користь. Та Хмельницький взявся запопадливо до праці, наскільки тільки служба військова дозволяла. Прикликав осадчих на корисних для них умовинах. Корчував ліс і хащі, висушував болота, справляв землю під засів, поставив будинки та й замешкав тут із своєю сімею.

За порадою свого добродія, гетьмана Жулкевського, сотник рішив віддати свого сина Богдана, що виявився незвичайно талановитим хлопцем, на науку до патрів єзуїтів, де міг дістати кращу освіту, ніж та, що її в тому часі можна було здобути в Україні.

Патри єзуїти стояли тоді на вершку своєї могутности в Польщі. Між ними були одиниці, що зуміли опанувати не тільки самого короля Жиґмонта III., але й все його оточення. Цей король без поради єзуїтів не зробив ні кроку, навпаки сповняв усе, чого єзуїтам забажалося, хочаб ці бажання виходили навіть на шкоду держави. Щоб короля не випустити зпід своєї влади, вони накинули йому свого ставленика Андрія Боболю на секретаря, що на нього навіть польські епископи нарікали. Єзуїти взялися пильно до засновування своїх шкіл, нижчих і вищих, по научному пляні, що самі зложили. А цей плян спирався виключно на схолястичному напрямі навчання, доволі поверховному. Вони зуміли переконати правлячі польські круги, що він найкращий з усіх у Европі. Ціллю тих шкіл було виховувати молодь в єзуїтському дусі, спокійно, без шуму, але доцільно.

До цих шкіл приймали радо й православних, розуміється, тільки шляхту. Єзуїти розуміли добре, що старші на католицтво навернути не дадуться. Молодуж деревину можна нагнути легко, куди тільки хочеться. Уся Польща мусить стати католицька, бо без цього їй не бути. І пішла праця над окатоличенням не тільки шизматиків, але і всяких інших недовірків: кальвінів, лютеранів, аріянів, що їх стільки в часі релігійної реформації в Польщі завелося.

Богдан виніс із батьківського дому тверду віру і релігійність. Коли єзуїти зміркували, що на першому місці в нього спасіння душі, старалися всякими софістичними арґументами доказувати йому, що тільки в латинській вірі можна надіятися цього спасіння. Живучи серед католицьких паничів, наслухався хлопчина чимало глумливих насмішок над православною церквою і її простими, неосвіченими попами.

Душа молодого, недосвідного Богданка найшлася на роздоріжжі. Він став хитатися, не знаючи в який бік повернути. Батьківські слова почали в нього тратити свою силу. А-нуж батько помиляється. Таж ці патри, його вчителі, такі вчені та мудрі люди. Між українським духовенством таких і зо свічкою шукай. А тут найважніша річ — спасіння душі, її охорона перед вічним огнем, що жде всіх тих, що зійдуть із світа не в латинській вірі. Молодий юнак мучився всім тим, заєдно над цим роздумував, аж втратив сон і став на обличчі марніти.

І хто зна, що булоб з ним сталося, колиб Провидіння не було йому післало опікунчого духа, що його напутив на добру дорогу та своїм розумним словом заспокоїв його ніжне сумління.

Між вчителями єзуїтської колеґії у Львові був патер Андрій Гунцель Мокрський. Хоч не був єзуїтом, ходив у єзуїтській рясі та їв їхній хліб, бо вважали його за найкращого педаґога.

Патер Мокрський був справді знаменитим педагогом і психольогом. Коли на початку шкільного року поприходили до ліцея нові учні, він кілька днів підряд знайомився з ними. Розмовляв з ними, ставив їм зручні питання, вдивлявся в їхні душі до самого дна... Здавалося, що перед його оком не скриється нічого, що він усе відгадає. І хлопці справді нічого перед ним не скривали, навіть найгірших своїх хлопячих промахів, бо знали теж, що він нікого не зрадить, нікого не віддасть шкільній владі, щоби покарала... Такі хлопячі сповіді кінчилися на тому, що о. Андрій доводив лагідною наукою до покаяння і щирого плачу за поповнений гріх.

Коли цей вчитель доглянув між своїми учнями молодого хлопця з далекої України та ще такого, що не вмів по польськи ні слова, з тої України, що в польському громадянстві не тішилася доброю славою, — мусів звернути на нього свою увагу. Довго йому придивлявся і розмовляв з ним. І малий Богдан почув до нього вже по перших словах велику симпатію. Серед юрби чорноризців, та паничів, його одного вважав своїм приятелем. Так від першого погляду, від перших слів їхні душі зблизилися до себе. Богданова молода душа прилягла до цього небуденного вчителя і він полюбив його щиро, нелукаво, усім серцем, без усяких застережень. Богдан бачив у свому вчителю велике серце і непомильний розум. Зновуж вчитель бачив у свому учню маленький матеріял, з якого можна вмілою рукою різьбити пишні взори. Богдан вистерігався усього того, що вчителеві моглоб неподобатися. Він знав, що вчитель його не полає, не покарає, — та сама думка, що він може вчителеві зробити прикрість, його вразити, лякала Богдана.

І коли під рукою інших вчителів - єзуїтів душа молодого хлопця стала хитатися між козацьким та панським світоглядом, між батьківською вірою, що в ній вродився та виріс, та панською латинською, що до неї його так дбайливо заманювали, — рішив пошукати відповіді на це складне питання в свого приятеля о. Андрія. Він вірив, що ніхто йому не порадить так щиро й непомильно, як цей добрий, щирий і мудрий вчитель.

З бючим серцем застукав до келії о. Андрія.

(Дальше буде).

НА РІЖНІ ТЕМИ

ЧВЕРТЬ СТОЛІТТЯ

Американський журналіст Френк Лутер Мот видав недавно свою історію американської преси. Починається вона роком 1690., коли в Бостоні появилася перша в Америці ґазета „Поблик Океренсіс" (Публичні події").

Це славна минувшина вже хочби своєю довжиною: 250 літ тривання й розвою.

ПОЧАЛИ ПІД КЕПСЬКИМ ЗНАКОМ

Перша американська ґазета була закрита британійськими урядниками в Бостоні на тій основі, що вона вийшла без дозволу уряду.

З того дрібненького початку виросла така могутня преса, що, як обчисляють, кожного року ліси величезних просторів валяться до землі, щоб наситити попит ґазет за папером.

Бо нині кожного дня йдуть в руки американських читачів міліони ґазет і журналів.

У ЧОМУ СЛАВА

Та з історії американського журналізму, написаної Френком Мотом, виходить, що не в тому слава американського журналізму, що ця історія розтягається на 250 літ.

І не в тому, що він нині кидає кожного дня в руки американців міліони чисел ґазет і журналів.

На думку Мота, слава американського журналізму в тому, що назагал часописи стояли за правду, красу й справедливість. Каже він, що деколи шубравці ходили рука об руку з редакторами, що деколи редактори розхвалювали („роздували") ґенералів, фаворитували політиків, але як цілість, американська преса осталася надиво вільна від такої деморалізації.

ВАЖКІ ЧАСИ

Каже Мот, що нині прийшли для американської преси спеціяльні важкі часи. Нині ґазетяр мусить бути високо інтелігентною й вправною людиною, щоб уміти дати собі раду з трудношами, що грозять ґазеті з усіх боків.

Найбільші трудноші це питання: де кінчиться справедлива критика уряду, а де починається зрада? Іншим трудним питанням є: де кінчиться новинка, а починається образа? Що в конкуренції допускається, а чого не допускається?

Все таки не дивлячися на множення трудношів, американська преса як цілість не стоїть перед виглядом упадку. Та одна частина цієї преси, так звана чужинецька преса, здається стоїть перед упадком. Як вплив можуть мати такі вигляди на її нутрішню вартість? Чи від того, що ґазетярі знають скорий конець своєї ґазети, вона стає краща, чи гірша?

НЕЗАСТУПНЕ СЛОВО?

Одного й того самого дня „Ню Йорк Таймс" дав був одній новинці наголовок: FORT DIX MAKING "ERSATZ" WEAPONS, а другій: GOWNS ARE SHOWN BY "ERSATZ" MODELS.

Одиноке слово, що приходить в обох наголовках, це слово „ерзац". З походження німецьке слово. Що воно чуже в англійській мові, зазначено тим, що його взято в знаки наведення. Та це лише до якогось часу будуть так його зазначувати. Як стануть його частіше вживати, то з часом воно набере собі в англійській мові повне право громадянства.

Присвоєно це слово під впливом війни, спеціяльно під впливом вісток з Німеччини, що, мовляв, там замісць справжніх річей виробляють інші річи, що мають тамті заступати. Давніше в Америці для цього вживали слів „серогейт" та „собститют", оба латинського походження. (З них, перше вживають в українській мові (сурогат) на означення матеріялу, а другого: субститут, звичайно на означення особи, котру підставлено замісць іншої). В першій новинці говориться, що жовніри приготовляють для маневрів фальшиві гармати, в другій, що для показування суконок уживається в крамницях не живих модельок, а „ерзацові", підроблені з плястичних матеріялів.

НЕ КОЖНА ВІЙНА ОДНАКОВА

Ця популярність німецького слова „ерзац" пригадує для контрасту кампанію проти німецьких слів підчас першої світової війни, коли американці викидали зо своєї мови слова німецького походження, коли „саверкравт" прозвано „ліберті кебидж", коли міста, що називалися Берліни, Бісмарки, зміняли свої ймення.

Нині, здається, можна побачити зовсім противний процес. Люди зрозуміли, як це безглуздо з ворожнечі до провідника німецької держави або його політики перескакувати до ненависти німецької літератури, музики або мови, і обявляють це активно, приймаючи німецькі слова навіть тоді, як це не конечно потрібне.

Появилася недавно фільма про американський „сленг" (нелітературну мову), і в тій фільмі гість у ресторані замовляє: „Чорна кава, і то скоро, прошу." А послугач передає це замовлення до кухні словами: „Ей блекавт! Енд блиц іт!"

ЧЕСНА ОБСЛУГА

Місячник „Рідер'с Дайджест" зробив небувалу прислугу своїм читачам розслідом чесности підприємств для направи автомобілів.

Для розсліду вибралося двоє людей, мужчина і женщина. Купили для цеї цілі старий автомобіль. Додали до нього найкращі частини й привели його до найкращого стану, оставляючи одначе зовнішній вигляд старої, занедбаної машини.

Розслід відбувався в цей спосіб, що ці двоє людей на такій нібито старій, але на ділі знаменній машині під'їжджали на кілька блоків до стації, де направляють авта: там машину задержували й „відконектовували", як це кажеться серед наших імігрантів, один електричний дріт, від чого машина могла ще їхати, але слабо, немови штильгукаючи. Мужчина оставався на місці, а жінка їхала до автомобілевої стації й просила помочі. Очевидно мужчину лишено на місці, а жінку пускали з автом тому, щоб механік не підозрівав, що людина в авті щонебудь розуміє про автомобіль.

Коли авто приштильгукало на стацію і женщина при колі попросила ратунку, механік по відкритті машини міг відразу пізнати, де клопіт. Він міг одним просто рухом „сконектувати" наново дріт і машина знову в досконалім стані. За це міг порахувати найбільше кводра.

Ці двоє людей вїхали підчас свого розсліду 4,500 миль дороги. Вони вступали до 347 підприємств для направи автів. Вони записували докладно, що сказав механік, яку хибу він найшов у авті, що він потім зробив автові й скільки він зате порахував.

І що на ваш погляд зробили механіки? Чи були вони чесні?

ПЕРША РЕЄСТРАЦІЯ ПІСЛЯ ЗАКОНА ВУРГІСА

Департамент Справедливости проголосив перше зареєстроване донесення, яке треба робити після приписів закона Вургіса. Це перше донесення подала про себе організація, котра зветься „Австрійська Акція", як корпорація стейту Ню Йорку. Одна з цілей тої організації є така: „старатись усіми правними методами освободити народ Австрії від насильного підчинення його будь якій чужинецькій владі".

Закон Вургіса, котрий ввійшов у життя в січні 1941. року, приписує, щоби деякі організації, як клюби, товариства, політичні партії або комітети реєструвались в бюрі головного прокуратора і подавали додаткові інформації про себе що шість місяців.

Організації, які підлягають згаданому законові, головно поділено на дві кляси, а саме:

1. Організації, котрі мають за ціль повалити або насильно контролювати правительство Злучених Держав, або який інший уряд чи владу або його підвладні відділи, або котрі змагають насильно чи мілітарними мірами захопити або оснувати державну владу.

2. Організації, котрі дають своїм членам інструкції, як вживати пальну зброю або яке інше смертоносне знаряддя, або вчать мілітарної чи фльотної штуки, або займаються вправами, парадами чи іншого роду акцією військового або фльотного характеру. Дальше, котрі теж збирають або принимають будь яку грошеву піддержку, посередньо чи безпосередньо, від заграничного правительства, його агентів, чужинецької політичної партії, міжнародньої політичної організації, або котрих політикою управляють, їм доряджують або посередничать між ними.

Хто не повинується приписам того закона, той підлягає таким карам: гривні на суму $10,000, увязненню до пять літ, або обом карам нараз.

Ведення адміністрації закону Вургіса передано в руки Спеціяльного Відділу Оборони при Департаменті Справедливости, головою котрого назначено Р. Кейт Кейна, спеціяльного помічника головного прокуратора та асистента голови Спеціяльного Відділу Оборони. Слідства на підставі того закона буде переводити Федеральне Бюро Інвестиґації.

Пояснюючи ціль того закона, головний прокуратор висказується в такий спосіб:

„Закон Вургіса приписує, щоби реєструвались не тільки організації, котрі мають підривний характер у відношенню супроти правительства цеї країни, але також групи, котрі змагають до повалення чужинецького правління. В наслідок того жадну організацію не можна підозрівати тільки по тій причині, що вона подала своє донесення до реєстрації. Ніякого пятна нікому не причіпається єдино через реєстраційну акцію. Навпаки, такий поступок може вказувати тільки на те, що інтересовані сторони в добрій вірі повинуються законові. Однак заразом важно згадати, що приняття донесення підчас реєстрації не можна вважати, що тим самим правительство Злучених Держав признає або погоджується з акцією дотичної організації".

„Хоч закон вимагає, щоби реєструвались організації, котрих акція є вповні леґальна, то однак ті організації, котрі підлягають приписам того закона, найкраще задоволять публичну опінію і правительство, що в них є добрі наміри, коли добровільно і щиро виявлять свою акцію в реєстраційнім донесенню. Для користей тих організацій, котрі непевні того, чи їм треба реєструватись, представники Спеціяльного Відділу Оборони все готові на конференцію з ними в тих справах".

Загальна Рада, — ФЛІС.

ВІН КУПУЄ.—Віцепрезидент Генрі А. Волес не міг опертися цим продавцям департаменту скарбу, як вони предложили йому „оборонні значки". Він купив перші значки, які були виставлені на продаж.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

ДІТРОЙТ, МІШ.

З діяльности Українського Відділу Американського Червоного Хреста.

Минувшої осени на сторінках „Свободи" був поміщений допис про оснування Українського Відділу А. Ч. Х. і про його початкову працю, який подала пані Я. Курилів.

Тим разом хочу подати короткий начерк цілорічної діяльности у відділі. Перш за все згадую, що свою працю для А. Ч. Х. наше жіноцтво започаткувало минулого року, 4. червня, взявши участь у загальній народній збірці фондів на А. Ч. Х. Тоді українки зібрали понад $600. Про це подала звідомлення Ю. М. Ш.

Потім, за старанням Української Федерації, відбулось 28. липня м. р. величаве свято Передачі Українського Прапора для А. Ч. Х. у міському парку Belle Isle, при участи кількох тисяч народу.

Властива праця жінок почалась 5. вересня продукцією шиття. Кожного вечера, від години 10. зранку до 4. пополудні, членки працювали під проводом голови відділу, пані Ю. М. Шустакевич, яка пізніше вказала на вбивство головної кватири А. Ч. Х. держала точний рекорд вироблених членками годин праці, а також виконаної роботи. Кожного місяця голова зобовязана здавати точний звіт до головної кватири з обчисленням годин і виконаної праці.

І так минає тиждень за тижнем. Кожний четвер притягав коло десять членок, які радо віддавали свої услуги для найбільш гуманітарної краєвої інституції, себто для А. Ч. Х.

Машини гуділи, голки оставляли за собою вшиту доріжку, а шафа наповнялась дівочими суконками, хлопячими одягами, то знову лікарськими операційними „ковтами". Цілі виправи для немовлят, жіночі суконки і т. д. Все це готовилось потерпівшим жертвам теперішнього страхіття-війни.

Повний рік праці закінчено в четвер 12. червня, а в тиждень пізніше відбулись річні збори, на які явились представники Української Федерації, щоб приглянутись, яка робота велась в українському відділі.

Ось такі урядниці здавали свої звіти: Ю. М. Шустакевич — голова, Я. Курилів — українська писарка, М. Семеґен — писарка в англійській мові і Анна Стецко — скарбничка.

Головний звіт — це продукція шиття. І коли голова скінчила, то виявилось, що випрацювано 1,500 годин і вироблено 330 ріжних уборів. За цю працю уділено вотум довіря урядницям і членкам.

Після звичаю урядниці уступили, а тоді голова Укр. Федерації п. І. Кузь перевів вибори. До уряду ввійшли такі пані: Марія Сковрон — голова, Наталія Било — заст. голови, Катерина Хомяк — українська писарка, Текля Довгань — писарка в англійській мові і Анна Стецко (вдруге) скарбничка.

Дня 27. червня вечером в авдиторії Інтернешенел Сентер (де має приміщення Український Відділ) відбулось офіціяльне закінчення праці Українського Відділу при участи поважного числа українських громадян, представників головної кватири А. Ч. Х. і представників Української Федерації.

Вечір почався фільмовими знятями з праці А. Ч. Х. і з воєнних подій. Цю фільму нарочито спроваджено з Вашингтону на цей вечір. По фільмі пані М. Сковрон отворила програму, зложивши вірність прапорови Злучених Держав. Відтак представивши гостей-американців, покликала до вступного слова голову У. Ф., адвоката І. Кузя, який між іншим висказав приречення, що вскорі повстануть два нові відділи для співпраці з А. Ч. Х.

Про відділову працю говорила пані Ю. М. Щустакевич, при тім прочитала скільки годин кожна членка має на свій „кредит". Після правил А. Ч. Х. — говорила Ю. М. Шустакевич — кожна членка дістає відзнаку А. Ч. Х. за 50 годин праці, або більше і ось цього вечера є кілька членок, які заслужили на такі відзнаки.

Відтак пані Сковрон, яка переводила цей вечір, попросила до слова пані Алворд— ґенеральну секретарку Інтернеш. Сентер, яка висказалась дуже прихильно про українське жіноцтво, а зокрема про працю Українського Відділу.

Рівночасно пані Алворд мала цю приємність, що роздала членкам належні відзнаки. Під оплески присутніх гостей кожна членка відходила до стола і відбирала заслужену нагороду. Пані Алворд сповняла цю функцію уже третій раз, себто: минулого року 19. жовтня, в часі „Срібного чаю", коли то дістали нагороду три членки. Відтак у січні б. р., знова при „Срібному чаї", були нагороджені чотири членки, а тим разом девять членок заслужили собі на цю нагороду. Паню Алворд за її асистенцію наділено китицею цвітів.

Після наділення відзнак знова забрала слово пані Ю. М. Шустакевич. Дякувала членкам за їхню кооперацію, згадувала за гарно перебуті хвилі при праці з членками в робітні та взивала жіноцтво до дальшої праці.

При кінці промовив ще управитель А. Ч. Х., п. Беррис, який між іншим говорив, що вірить, що синє небо і золота пшениця, яку представляє український прапор, належить ся вповні українському народови, який повинен бути господарем на своїй землі. Дальше висказав вдоволення, що у відділі ведеться гарна робота, що радіє зо знакомства з українцями.

Приємно згадати, що вечір цей прикрасила своїм сольовим співом вельми цінена молода співачка, панна Доня Стефанія з Виндзор, Канада. Її акомпаніювала на піяні її товаришка, місс Ґеральдіна Купер.

По програмі гості засіли до чаю.

Вечір пройшов дуже гарно. Замітна була хвилина передачі чартеру і прапорів бувшою головою нової голові.

Зпоза головного стола маєстатично взносились три прапори: Злучених Держав, Червоного Хреста і Український. Стіл теж прикритий прапором Червоного Хреста, а по боках були два великі коші цвітів з города пані Било. Середина авдиторії виповнена глядачами, а попід вікнами малі столики з білими накриттями і червоним хрестом, де гості по цілій церемонії прохолоджувались земним чаєм.

Все це творило особливий настрій, який будив у душі теплі, людські почування.

Як бачимо, то робота велась гарно. Членки доложили старань, щоб піднести гідно наше імя і це дуже похвально. Очевидно, що належиться подяка пані Ю. М. Шустакевичевій, яка вірно доглядала праці у відділі, а також і членкам за їх співпрацю.

Новому урядові і новій голові, теж бажаємо успіху у дальшій праці.

Гість.

ВІДДІЛ МОТОЦИКЛЬОВИХ ВОЯКІВ РОСІЙСЬКОЇ АРМІЇ.
(Російська світлина).

„Я ПОХОДЖУ З УКРАЇНИ"

В комедії „Нансис Прайвет Афейрс", що її тепер грають в „Меджистис Театрі", головну ролю грає Анна Стен, українка. Анна уродилася в київській губернії. За большевиків пізнали її драматичний талант і вишколили її на фільмову артистку. Пізніше переїздить вона до Берліна, де виступає в ріжних німецьких фільмах. В Берліні вийшла замуж за д-ра Стена. Там познайомилась вона з американським фільмовим магнатом, Семом Голдвином і цей спровадив її до Галівуд, де грала в кількох американських фільмах головні ролі. З часом покидає Галівуд і посвячується театральній штуці.

По одним з представлень відвідала її репортерка жіночого відділу „Монтреал Дейлі Стар" Підчас їх розмови явився в її покою репрезентант української преси, з яким вона мала інтервю. Коли по скінченню розмов всідала до авта, сказала: — „Ми не говорили по російськи. Ми говорили по українськи. Я походжу з України, — ви знаєте, з краю козаків".

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БІЗНЕСМЕНІВ.

НОВИЙ НАЧАЛЬНИК ВЯЗНИЦІ.

Роберт Кербі став начальником вязниці Синґ Синґ на місце Люиса Лоса, широко відомого з того, що він усе остався противником смертної кари, хоча служба казала йому нераз виконувати кару смерти на засуджених.

Д-р ОЛЕКСАНДЕР КОШИЦЬ.

Короткий Огляд Української Музики

(З серії докладів на українські теми, що були влаштовані Департаментом Східньо-Европейських мов Колюмбійського Університету з У. Н. Союзом).

(9)

Отже XVII. й XVIII. століття були добою найбільшого розцвіту нашої церковної музики. Століття XVII., взявши все, що можна було з досвіду попередніх віків европейської музики, й так високо розквітивши нашу музику, само було наче реваншем за ті потрясення, які пережив наш нарід у своїм державнім життю. Воно разом було й підготовкою до Золотої Доби нашого мистецтва, яку замаркували твори наших славних майстрів: Березовського (1745-1777), Д. Бортнянського (1751-1812), А. Веделя (1767-1806) і П. Турчанінова (1779-1856). З працею цих велитнів, що дали найкращі зразки не тільки нашої, але світової музики, українська музика сходить на найвищі шпилі мистецтва, а разом започатковує свою власну музику світську, — головне оперову. І хоч в їх творах наша музика стає на рейки італійські, але це була тогочасна найвища технічна школа композиторського письма, первень же український залишається в її підкладі весь час. Особливо у Артема Веделя, в творчости якого обєднались всі первники національного мистецтва, Лаврівський спів, релігійний кант, козацька дума і народня пісня. І хоч творчість їхня (крім Веделя) провадилась на чужому, московському полі, але була остільки національна, українська, в московському співі утворився характерний напрям — „малоросіїзм", який започаткував Бортнянський, а затвердив гармонізацією знаменного напіву Турчанінів. І з цим напрямком в церковній музиці й співі Придворній Царській Капелі повинні були боротись компоністи національного великоросійського напрямку, як напр. Балакірев (1885. р.) і другі.

Тож XVII. і XVIII. століття були добою високого підойму композиторської творчости Українського Духа. Зі смертю Бортнянського (1825. р.) вона наче завмирає, щоб потім відновитись в визвольному зриві нації 1917. р. В ці часи, разом з автокефалією української церкви, виникає й нова школа церковної музики, національно-українська, яка базує своє творення на народній пісенній творчости, як у вільній композиції (К. Стеценко, М. Леонтович, О. Кошиць, Я. Яціневич, П. Козицький, Верикївський, П. Гончаров й інші), так і в гармонізації прадавніх мельодій Знаменного напіву (Кошиць, який звязує перервану в XVIII. ст. нитку нашої церковно-музичної традиції з сучасним, та гармонізує Ірмолойні (Знаменні, Київські й інчі) мельодії на підставі народнього голосоведення української пісні).

Релігійні канти.

Реформація на початку XVI. ст. сколихнула всіма ділянками релігійного життя й поставила католицькій церкві до розвязання нові питання. Одним і найважнішим з них в богослуженню було — висвітлення святого тексту в поліфонічній музиці для більшого зрозуміння віруючим та наближення церковної музики до мас, щоб вони могли брать участь в богослуженню. В цій цілі протестанство утворило в формі (і на підставі) народної пісні хорал з простою гармонізацією (Лютер 1483-1546), а католицтво свої прості й зворушуючі "Landi Spirituali" *) (Джовані Анімуччія 1570), які народ починає залюбки співать масово (в процесіях конґреґації Филипа Нерійського (1515-1595). Ця течія дійшла й до Польщі, а також і України, де утворюються напівцеркові пісні „Кантички в Польщі" і „Канти" в Україні. Зокрема в Україні був давно вже готовий ґрунт для цього у вигляді її релігійних пісень (про які мова була вище). та в співаню хором Колядок і Щедрівок християнського змісту. Тож ці мельодії зразу попадають в ділянку цеї музики. Осередком, де випрацьовуються канти стають братські школи, особливо Київська Академія, й монастирі. Потреби релігійної пропаґанди, а також потреби релігійного театру, ріжних „Пасій", шкільних „Драм" і „Траґедій" заставляють працювать над кантами масу авторів відомих, а більше невідомих, які утворювали тексти тодішньою книжною напів - ц ер к овнословянською мовою й пристосовували до них мельодії народних пісень, або популярні інші, чи оформлювали по своєму народну релігійну пісню. Гармонізували вони ці твори в найпростіший спосіб, до виконання мали чудові братські хори, а до популяризації хмари студентів, які розносили їх геть по Україні, разом з мандрівним театром — „вертепом", в репертуар якого вони входили. Це все було одним зо засобів релігійної боротьби Православія й католицтва, яку вели Братства. Отже Канти відіграли не тільки величезну ролю в бурхливім релігійнім життю України в XVI.-XVII. ст., але й стали чинником переведення в народні маси засад европейської музики, бо самі були найпростішим і найкращим до сприймання її зразкам. З боку музикального канти є ориґінальне, своєрідне вживання й пристосовання до українського европейських засобів музикальної композиції XVI.-XVII. ст. Хоч в европейській музиці, світській і релігійній, нема цілком схожих до кантів зразків, але й без порівнання видно, як канти користуються засобами европейської композиції того часу, що стали вже стандартними, типовими й популярними на кінець XVI. ст. Це помітно особливо в мельодійно-ґармонічних зворотах церковного характеру, фіґураційних дрібницях, в каденціях ясно підкреслюючих мажор і мінор, (в той час, як вони (і мажор і мінор) виявлені дуже хитко в середині композиції) та в голосоведеню з дуже рухливим басом, інструментального характеру, при цілком простій основній мельодії, переведеної терціями в теноровій секції. Цілком як в нашій церковній музиці того часу. В подібність з німецькими народними піснями XVII. ст. та хоралом, канти є строфічні й мельодія симетрично поділена каденціями. Канти зложено на три голоси дуже просто і це улекшувало можливість їх співу та давало шлях і спосіб до передачі їх усною традицією й сприяло їх популяризації. Багато кантів перейшло в нарід (особливо тих, що взяті були з народної релігійної пісні чи мельодії) і там вони улягли новій переробці: народ вичищає з них все ненародне і вони стали знов чи колядкою, чи релігійною народною піснею, хоч з невеликими наверствованнями, які говорили про шлях, пройдений кантом.

Над Кантами багато попрацювали монахи Василіяне і деякі імена їх можна бачити (за літературною модою того часу) в так званих „краеґранесіях", себто в акростихах деяких кантів. В василіянській-же Почаївській Лаврі надруковано перший збірник кантів — „Богогласник" в 1790. р., який був перевиданий потім в рр. 1805, 1821, 1850. В „Богогласнику" мельодія кантів написана для одного голосу квадратовою нотою (так званою „Київською") без означення тактових поділів. В ті збірки увійшли канти з ріжних збірок, починаючи з 1710. р. й до 1788. р. Хоровіж уклади (невідомих авторів) можна зустріть тільки в рукописах. Вони були такі прості, що легко запоминались і також легко передавались і популяризувались хоровою практикою традицією „по слуху". Їх типові мельодійно-гармонійні та каденційні звороти постепенно стали типовими зразками й твердими схемами хорового співу (особливо серед духовної кляси). Завдяки цьому канти стали ґрунтом хорового (інтеліґентського) співання й нашої народної пісні, а далі й ґрунтом перших спроб її хорової гармонізації. Разом з тим вони були початком утворення штучної хорової пісні. Треба сказать, що наші канти мали великий вплив та заплідинили світську музичну творчість не тільки в Україні, але й в Росії. Перекинувши церковну*) та зевропеїзувавши там всю музику в XVII. ст., канти викликали й світську музичну творчість і їх впливу через Бортнянського не уникнули навіть такі велитні цеї музики, як Ґлінка, Чайковський, Римський-Корсаков, та Бородін. Не буде недоречно згадать і те, що в Росії наші канти перейшли довгий шлях еволюції не до ліпшого: з релігійних, якими вони залишились в Україні, вони стали спершу панеґіричними (для царів і вельмож), далі застольними (до чарки), а далі ліричними (еротичними) з властивою для росіян циничною закраскою**).

(Кінець буде).

*) Які ще складав св. Франціск, а співали монахи „Флаґелянти".

*) Досить сказать, що популярна в російській Літургії „Херувимська пісня" так звана „простого напева" перероблена з нашого канту „Радуйся, радость твою воспіваю".

**) Цей нахил росіян до цинізму, соромицьких слів, лайки й пісень відмічено не тільки чужинцями, Олеарій, Катошіхін, Сам. Коллінс, Юсть Юль, Петро Петрей де-Ерзелунд. „Історія в Веліком княжестве московском", Маскевіч „Дневнік Польскіх послов" (XVII. ст.), але й самими москвинами пр. Б. І. Кураків „Гісторія о царе Петре Алексеєвіче" (XVIII. ст.).

КУПЕЛЕВИЙ КОСТЮМ.
Міці Стротер показує новий купелевий костюм у Готелі Сісайд, у Атлянтик Сіті, Ню Джерзі.

НЮ ЙОРК ОСЕРЕДОК МОДИ. — У ратуші Ню Йорку відбулася оноді церемонія проголошення Ню Йорку світовим осередком моди. У церемонії взяли участь посадник Ню Йорку Ля Ґвардія й пані Рузвелтова.

ДІЄТА ПРИ ВИСОКІМ ТИСНЕННЮ КРОВИ

При високім тисненню крови пожива повинна бути переважно молочно-городовинно-овочева. Не можна вживати алькоголю, кави і сильного чаю, напитків газових, капусти, тяжких юшок, сосів, грибів, оріхів, гороху, фасолі, вудженин, маринат, тяжких тіст. Мясо треба їсти в умірнованій кількости і то переважно біле і не товсте. Не треба їсти печінки. Ліпші є варені страви, або душені ніж смажені. Щодо яєць, то їх треба їсти дуже рідко і то найліпше сирі, з молоком (милк шейк). Соли вживати дуже мало.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

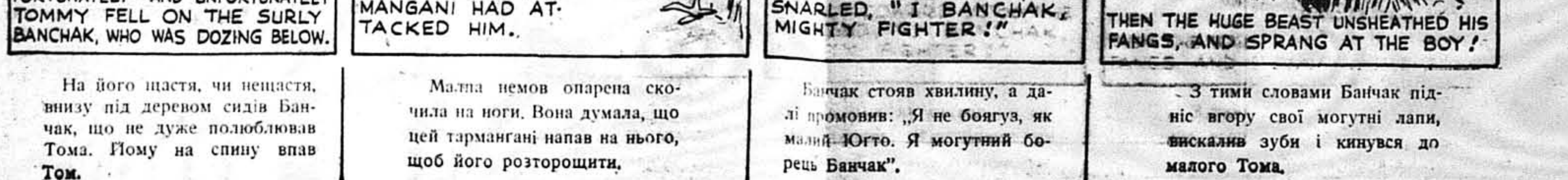
ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Місячні і піврічні збори Бр. св. Івана Хрестителя, від. 270., відбудуться в вівторок, 15 липня, в годині 7. ввечір, в У. Н. Домі, 181 Фліт стріт. Проситься всіх членів і членкиць прийти й вислухати касове справоздання урядників і контролі за минулих 6 місяців. Проситься членів прийти і розібрати тикети на пікнік. — За уряд: М. Косоницький, предс.; С. Ґріца, кас.; М. Пігура, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Піврічні збори Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70., відбудуться в вівторок, 15. липня, в год. 7. ввечір, в гали У. Н. Дому, 181-183 Фліт ул. Кожний член повинен прибути на збори, вирівнати свої вкладки, як також припровадити своїх кревних або знайомих, щоби їх вписати в члени Товариства і У. Н. Союзу. — Стефан Гнира, предс.; Мих. Самоїл, кас.; Антін Онисик, секр. Адреса секретаря: Anthony Onysyk, 117 Lake St., Jersey City, N. J.

СТАВАЙТЕ В РЯДИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКИЙ Є НАЙБІЛЬШОЮ І НАЙСИЛЬНІШОЮ УКРАЇНСЬКО - АМЕРИКАНСЬКОЮ ЗАПОМОГОВОЮ ОРГАНІЗАЦІЄЮ.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ТАРЗАН ч. 354. — Щастя в нещастю.

На його щастя, чи нещастя, внизу під деревом сидів Банчак, що не дуже полюблював Тома. Йому на спину впав Том.

Малпа немов опарена скочила на ноги. Вона думала, що цей тармангані напав на нього, щоб його розторощити.

Банчак стояв хвилину, а далі промовив: „Я не боягуз, як малий Юґто. Я могутний борець Банчак".

З тими словами Банчак підніс вгору свої могутні лапи, вискалив зуби і кинувся до малого Тома.